

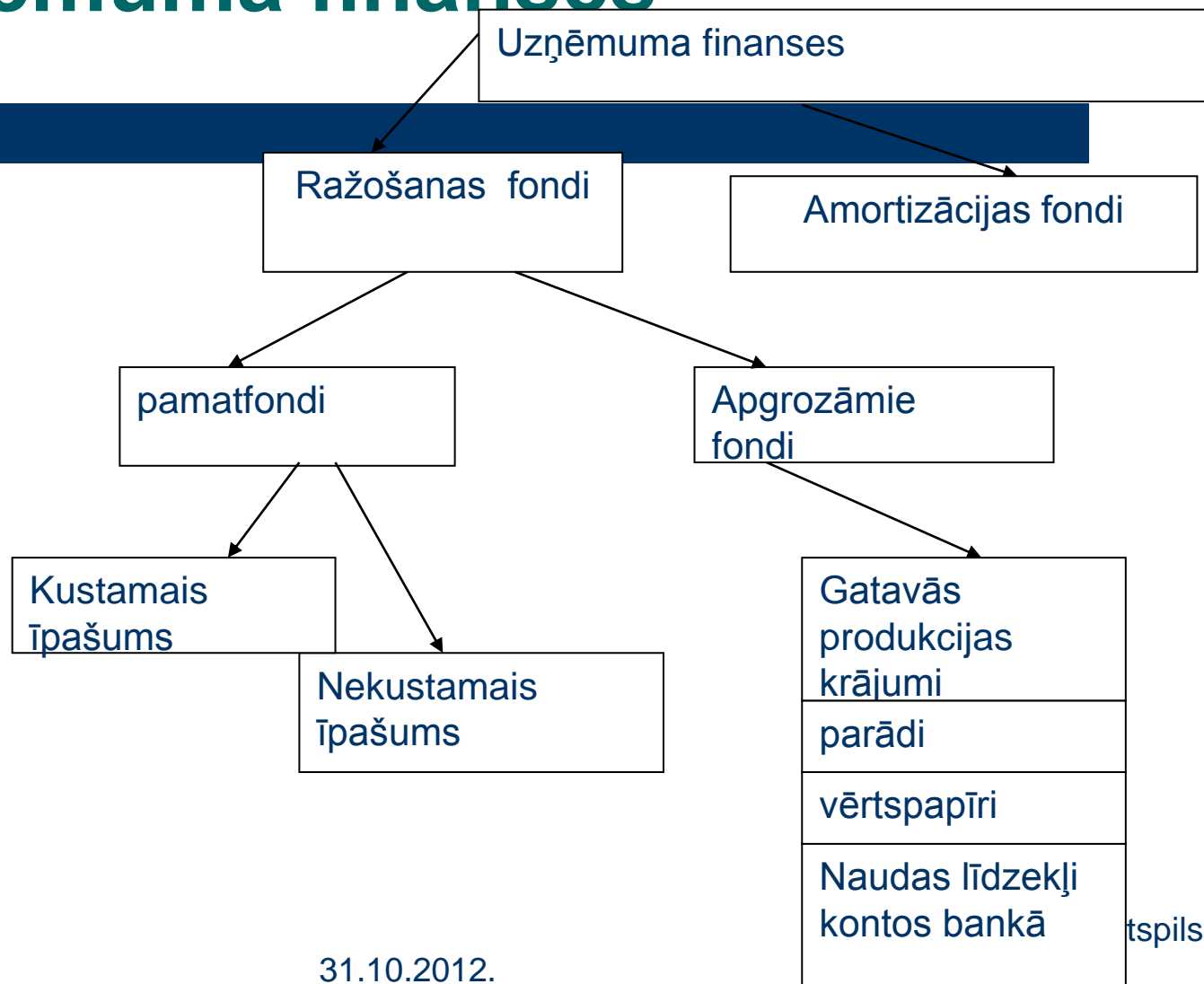
Komercedarbības finansēšana



Finances

- **Finances** ir visu naudas līdzekļu kopums, kas pieder uzņēmumam, fiziskai vai juridiskai personai.

Uzņēmuma finanses



naudas attiecības

- Uzņēmuma galvenais uzdevums ir preču **ražošana** un pakalpojumu sniegšana nolūkā iegūt *peļņu*. Finances ir skaidrā nauda, mūsu parādi, saņemtie un piešķirtie kredīti, saistības, citu parādi mums. Finansēm ir naudas raksturs, tomēr finanses nav pati nauda, bet **naudas attiecības**.

Naudas attiecību grupas:

- Attiecības, kas saistītas ar mērķtiecīgu fondu izveidošanu (statūtu fonds, ražošanas attīstības fonds)
- Uzņēmumu savstarpējas attiecības (savstarpējie norēķini, līdzekļu ieguldīšana vērtspapīros)
- Apdrošināšanas attiecības (aizsardzība pret finansu zaudējumiem)
- Kredītattiecības (norēķinu konti bankās, naudas aizņemšanās)
- Attiecības ar valsti (nodokļi)

Uzņēmuma finanšu funkcijas:

- **sadales funkcija** (naudas līdzekļu fondi ar mērķtiecīgu izmantošanu)
- **kontroles funkcija** (cik savlaicīgi finanšu resursi tiek novirzīti attiecīgajam mērķim, cik efektīgi tie tiek izmantoti)

Uzņēmuma pamatlīdzekļi un apgrozāmie līdzekļi.

- Ražošanas līdzekļi (nauda, vērtspapīri un materiāli), izteikti naudas formā tiek saukti par ražošanas fondiem, kurus iedala divās grupās:
- **Pamatfondi** (pamatlīdzekļi), - ilgstošās lietošanas objekti, kas piedalās ražošanā ilgāk par 1 gadu,
- Nekustamais īpašums (ēkas, būves, zeme, pārvadu ierīces)
- Kustamais īpašums (transports, mašīnas, tehnoloģijas iekārtas, instrumenti, ražošanas iekārtas)

- Nekustamais īpašums *apkalpo ražošanas procesu*, bet kustamais īpašums *iedarbojas uz darba priekšmetu*.

amortizācijas fonds

- Pamatfondu kalpošanas laikam beidzoties, tas ir jāatjauno. Šim nolūkam jākrāj līdzekļi **amortizācijas fondā**. Izšķir *fizisko un morālo* pamatfondu nolietošanos.
- **Fiziskā** nolietošanās nozīmē to, ka ēkas nolietojas un zaudē savas lietošana īpašības.
- **Morālā** nolietošanās saistīta ar jaunu tehnoloģiju ieviešanu, tāpēc vecās, bet vēl ejošās mašīnas ekspluatēt nav ekonomiski izdevīgi

Apgrozāmie fondi

- **Apgrozāmie fondi** (apgrozāmie līdzekļi) – visi uzņēmuma rīcībā esošie materiālie krājumi, vērtspapīri un naudas līdzekļi, kas iesaistīti ražošanā īslaicīgi – ne ilgāk par 1 gadu.
 - gatavās produkcijas krājumi;
 - norēķini ar debitoriem;
 - vērtspapīri
 - naudas līdzekļi norēķinu kontā bankā.

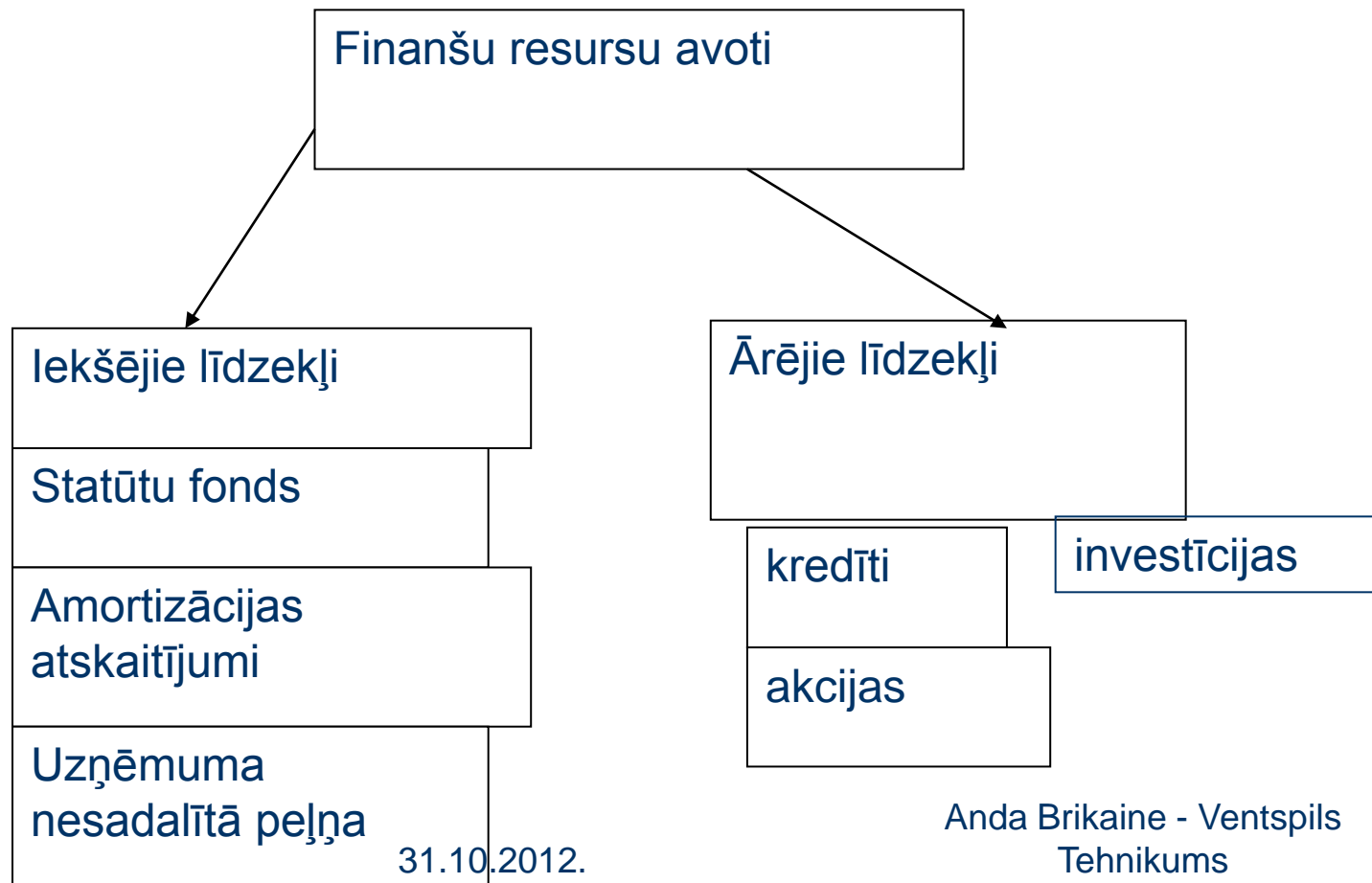
Atšķirības:

- **Pamatfondi** piedalās ražošanas ciklā tik ilgi, kamēr nolietojas,
- **Pamatfondu** vērtība tiek pakāpeniski pārnesta uz saražoto produkciju,
- **Pamatfondus** var nomainīt tikai tad, kad visa tā vērtība pa daļām tiek pārnesta uz saražoto produkciju,
- bet **apgrozāmie** fondi pilnībā tiek izlietoti **vienā** ražošanas ciklā un pārvēršas gatavā produkcijā.
- bet **apgrozāmie** fondi pārnes savu vērtību pilnībā **vienā** ciklā.
- **apgrozāmo** fondu vērtība tiek realizēta **kopā** ar saražoto precī, kas ļauj tos iegādāties no jauna, lai sāktu jaunu ražošanas ciklu.

Finanšu resursu avoti:

- Uzņēmuma paša līdzekļi (iekšējie);
- Uzņēmuma piesaistītie līdzekļi (ārējie).

Finanšu resursu avoti



Uzņēmuma iekšējie līdzekļi:

- Statūtu fonds;
- - Amortizācijas atskaitījumi (pamatfondu nolietošana);
- Nesadalītā peļņa, kas paliek pēc izdevumu segšanas;
- - Rezerves kapitāls.

Uzņēmuma ārējie līdzekļi:

- Ko darīt, ja naudas nepietiek, lai nosegtu firmas darbības izmaksas? Pastāv četri varianti:
- Ietaupījumu izmantošana, (iekšējie līdzekļi),
- Izdevumu samazināšana (iekšējie līdzekļi),
- Naudas aizņemšanās (ārējie līdzekļi),
- Akciju pārdošana (ārējie līdzekļi).

Kredīts

- **Kredīts** ir brīvo naudas līdzekļu vai materiālo vērtību nodošana citām fiziskām vai juridiskām personām pret attiecīgu nodrošinājumu (ķīlu) uz noteiktu termiņu un par zināmu atlīdzību (procentiem).

Kreditattiecībās vienmēr ir divas puses:

- Aizdevējs jeb **kreditors**,
- Aizņēmējs jeb **debitors**

Kredītu *avoti*

- Kredītu *avoti* ir uz laiku brīvie naudas līdzekļi, kas nav iesaistīti ne ražošanā, ne arī preču apgrozībā. Tie var koncentrēties bankās. Uzņēmumā tie varētu būt:
- amortizācijas līdzekļi līdz jaunu ražošanas iekārtu iegādes termiņam,
- uzkrātā, bet nesadalītā peļņa.

Vienkāršos procentus

- **Vienkāršos procentus** var aprēķināt pēc šādas formulas: **$S = K(1 + ni)$** , kur
- S – summā, kas jāatdod kopā ar procentiem,
 K – summa, ko izsniedza sākumā,
- n – kredīta ilgums (gadi, mēneši),
- i – procentu likme decimāldaļskaitlī

- $2000 * (1 + 2 * 0,10) = 2000 * 1,2 = 2400: 24 = 100(\text{mēnesī})$

- $K = s/(1+ni)$ summa, ko izsniedza sākumā,

Saliktie procenti:

- **Saliktie procenti:** katru mēnesi procentus aprēķina no kopsummas. **$S = K(1+i)^n$**

Kredītu iedalījums pēc ilguma un maksāšanas laika.

Īstermiņa kredīti (līdz 1 gadam).

Ilgtermiņa kredīti (ilgāk par 1 gadu).

Ar pēcapmaksu.

Ar pirmsapmaksu.

Kredīta formas:

- **Komerčiālais kredīts.** To piešķir uzņēmumi cits citam preču kapitāla formā. Komerčiālā kredīta līdzeklis ir *vekselis* – īpaša parādzīme ar noteiktu maksāšanas termiņu
- **Bankieru kredīts.** To izsniedz bankas un citas kredītiestādes juridiskām un fiziskām personām naudas aizdevuma formā.
- **Patēriņa kredīts.** Tiek piešķirts, pārdodot preces uz nomaksu.
- **Valsts aizņēmums.** Valsts izlaiž *azņēmumu obligācijas*. Tādējādi valsts ir debitors, parādnieks iedzīvotājiem.
- **Hipotekārais kredīts.** Ilgtermiņa aizdevums pret *ķīlu*.
- **Finansiālais līzings.** Darba līdzekļu iznomāšana, nosakot noteiktu procentu likmi..



Kredīta pieprasījuma izskatīšanai nepieciešamie dokumenti:

- Aizdevuma **pieprasījums** atbilstoši tipveida paraugam (informācija par aizņēmēju, plānotā aizdevuma izlietojumu, priekšlikumi par aizdevuma nodrošināšanu);
- Aizdevuma pieprasītāja (SIA, a/s) reģistrācijas **apliecība**, statūti, dibināšanas līgums, protokols(notariāli apstiprināti);
- Amatpersonu **pilnvaras** apliecinājoši dokumenti, parakstu paraugu kartiņa;
- Uzņēmuma saimnieciskās darbības **bilance** par pēdējo ceturksni, peļņas (zaudējumu) aprēķins;
- **Garantijas** veids (trešās personas galvojums, ķīlas līgums, ziņas par ieķīlājamo mantu, vērtspapīru ieķīlāšana);
- Klienta noslēgto **līgumu kopijas**, kas pamato klienta biznesu;
- **Aizdevuma līgums** (aizdevuma mērķi un termiņš, aizdevuma izsniegšanas kārtība, procenti un atmaksa, iespējamās sekas noteikumu un saistību neizpildes gadījumā, juridiskās adreses un rekvizīti).

Engela likums

- Palielinoties ģimenes ienākumiem, izdevumu daļa, kuru viņa tērē pirmās nepieciešamības precēm – samazinās, bet izdevumu daļa luksusa precēm – palielinās
- 400_{Ls}-25%
- 1000_{Ls}-20%
- 3000_{Ls}-10%

